diogelwch dŵr Cymru
water safety Wales

Adolygiad Ganol Strategaeth:

Strategaeth Atal Boddi Cymru 2020-2026

diogelwch dŵr Cymru
water safety Wales

Contents

Rhageiriau	1
Cefndir	3
Cyd-destun	4
Cynnydd	5
Cynnydd tuag at y nodau targed	9
Galwad i weithredu a’r camau nesaf	15
Atodiadau	17

Awgrym cyfeirnodi: Diogelwch Dŵr Cymru (2024) Adolygiad Ganol Strategaeth: Strategaeth Atal Boddi Cymru 2020-2026

Rhageiriau

Huw Irranca-Davies, y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig

Wrth inni fyfyrio ar y cynnydd sydd wedi'i wneud ers lansio Strategaeth Atal Boddi Cymru (2020-2026), rhaid inni hefyd wynebu'r heriau sydd o'n blaen.

Yn anffodus, mae gormod o ddigwyddiadau a marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr yn dal i ddigwydd yng Nghymru. Dyna pam mae'r gwaith sy'n cael ei wneud gan Ddiogelwch Dŵr Cymru a'u cenhadaeth o leihau digwyddiadau boddi mor hanfodol.

Ers cyflwyno Strategaeth Atal Boddi Cymru, mae yna gydweithio anhygoel wedi bod gan y rhanddeiliaid allweddol a phartneriaeth newydd rhwng Diogelwch Dŵr Cymru a'r Gymdeithas Frenhinol er Atal Damweiniau, gan gynyddu ymwybyddiaeth, gwella addysg diogelwch dŵr, a meithrin diwylliant cryf o atal digwyddiadau.

Wrth edrych ymlaen, rhaid inni i gyd aros yn hyblyg ac yn barod i ymateb i'r amgylchiadau newidiol sy'n effeithio ar ddiogelwch dŵr. Mae hyn yn golygu addasu at heriau newydd, symud arferion y cyhoedd, a chofleidio dulliau arloesol o gadw cymunedau'n ddiogel o amgylch dŵr. Cyfrifoldeb sy'n cael ei rannu yw hwn, ac mae'n hanfodol bod yr aelodau'n dal i gydweithio i atal trychinebau yn y dyfodol.

Rwy'n ddiolchgar i bawb sy'n rhan o'r ymdrech gydweithredol yma i hybu diogelwch dŵr yng Nghymru. Trwy godi ymwybyddiaeth ac addysgu'r cyhoedd ar ddiogelwch dŵr, gallwn rymuso unigolion i fwynhau ein hamgylchedd dŵr hardd yn ddiogel.

Grp Teuluoedd Diogelwch Dŵr Cymru

Mae Grŵp Teuluoedd Diogelwch Dŵr Cymru yn grŵp o bobl sydd wedi colli rhywun annwyl drwy foddi yng Nghymru. Rydyn ni wedi ymrwymo i atal boddi a sicrhau na fydd yr un teulu arall yn profi'n colled ni. Er bod cynnydd wedi'i wneud, mae'r adolygiad yma o'r Strategaeth yn nodi bod llawer mwy i'w wneud o hyd. Hoffem ddiolch i bawb sy'n ymwneud ag atal boddi am eu hymdrechion ac rydyn ni'n dal wedi ymrwymo i greu Cymru fwy diogel.

Gyda'n gilydd, gallwn anrhydeddu'n hanwyliaid drwy wneud ein dyfroedd yn fwy diogel i bawb.

Yn anffodus, mae gormod o bobl yn boddi yng Nghymru. Mae'r Gronfa Ddata Digwyddiadau Dŵr (WAID) yn dangos bod yna gyfanswm o 55 o farwolaethau yn gysylltiedig â dŵr yng Nghymru ar gyfer 2023, sef cynnydd o saith o'i gymharu â'r flwyddyn flaenorol a'r cynnydd cyffredinol cyntaf yng Nghymru mewn pum mlynedd.

Mae'r ffigwr o 55 yn uwch na'r ffigwr sylfaenol o 45 yn Strategaeth Atal Boddi Cymru 2020-2026, felly er gwaethaf ein hymdrechion, mae boddi yng Nghymru bellach yn fwy cyffredin nag yn 2020 pan gyhoeddwyd y Strategaeth.

Mae boddi'n dal yn fater sy'n cael ei danbrisio yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig gyfan. Mae nifer y marwolaethau drwy foddi bob blwyddyn yn llawer uwch na nifer y marwolaethau mewn tanau neu mewn digwyddiadau beicio, er enghraifft, ond nid yw hyn bob amser yn cael ei adlewyrchu yn ymwybyddiaeth y cyhoedd nac o ran faint o adnoddau a roddir i weithgareddau atal boddi.

A minnau'n Gadeirydd Diogelwch Dŵr Cymru, hoffwn ddiolch i bawb sydd wedi cyfrannu at ein hymdrechion i leihau boddi ers cyhoeddi'r Strategaeth ym mis Rhagfyr 2020. Fel y nodir yn y ddogfen yma, cafwyd cydweithio ac arloesi aruthrol, ac mae cymaint wedi'i gyflawni. Ond mae gennyn ni ragor i'w wneud, ac mae'n rhaid i ni ddyblu'n hymdrechion a bod yn ddigon hyblyg i addasu at dirwedd gymdeithasol, ymddygiadol ac amgylcheddol sy'n newid yn barhaus.

Chris Cousens, Cadeirydd, Diogelwch Dŵr Cymru

Credit Wales Online

Cefndir

Mae Diogelwch Dŵr Cymru (WSW) yn bartneriaeth o sefydliadau ac unigolion sy'n credu bod modd atal pob marwolaeth sy'n gysylltiedig â dŵr, beth bynnag fo'r achos neu'r amgylchiadau. Dyhead WSW yw gweld Cymru sydd heb farwolaethau sy'n gysylltiedig â boddi.

Mae moroedd a dyfroedd agored mewndirol Cymru – sy'n cael eu mwynhau gan filiynau bob blwyddyn – ymysg y gorau yn y byd, ac mae WSW am helpu pobl i'w mwynhau'n ddiogel a sicrhau eu bod yn cyrraedd adref at eu hanwyliaid ar ôl diwrnod allan, boed ar y dŵr, yn y dŵr neu'n agos at y dŵr.

Mae gan Strategaeth Atal Boddi Cymru saith nod allweddol:

- Gwella data a gwybodaeth digwyddiadau dŵr yng Nghymru
- Hyrwyddo a datblygu dysgu nofio ac addysg diogelwch dŵr
- Hyrwyddo a chefnogi datblygiad cynlluniau diogelwch dŵr
- Hyrwyddo ymwybyddiaeth gyhoeddus o risgiau sy'n ymwneud â dŵr a sicrhau bod negeseuon cyson yn cyrraedd y bobl gywir ar yr adeg gywir
- Hyrwyddo cyfranogaeth ddiogel mewn gweithgareddau dŵr ar draws Cymru
- Cyfrannu at ostyngiad mewn hunanladdiadau sy'n gysylltiedig â dŵr
- Gweithio â theuluoedd a effeithiwyd gan ddigwyddiadau sy'n ymwneud â dŵr

Mae'r Adolygiad Ganol Strategaeth yma yn rhoi dadansoddiad cyfredol o'r saith nod allweddol a osodwyd yn y Strategaeth ers ei lansio.

Cyd-destun

Cefnogaeth gynyddol

Yn rhyngwladol, cafwyd cefnogaeth gref i ddiogelwch dŵr ac atal boddi, yn sgil cadarnhad Cynulliad Cyffredinol y Cenhedloedd Unedig fod boddi yn fater iechyd cyhoeddus a all gael ei atal. Mae'r Cynulliad Cyffredinol yn gofyn i'r aelod-wladwriaethau *"benodi canolbwynt cenedlaethol ar gyfer atal boddi"* a *"datblygu cynllun atal boddi cenedlaethol"*.[i] Mae WSW a'r Strategaeth, yn y drefn honno, yn ateb y ceisiadau yma.

Yng Nghymru, mae cefnogaeth wleidyddol i ddiogelwch dŵr ac atal boddi wedi datblygu'n arwyddocaol, yn bennaf mewn ymateb i farwolaeth drasig Mark Allen. Gwnaeth Pwyllgor Deisebau'r Senedd chwe argymhelliad fel rhan o Gyfraith Mark Allen, a gyhoeddwyd yn 2022.[ii] Roedd hyn yn cynnwys penodi Gweinidog (Ysgrifennydd Cabinet erbyn hyn) i arwain gwaith atal boddi Llywodraeth Cymru. Yn ychwanegol, mae Llywodraeth Cymru yn rhoi cymorth ariannol yn 2024-25 i WSW, gan wella'n gallu i gyflawni saith nod allweddol y Strategaeth.

Cyd-destun sy'n newid

Rhwng 2020 a 2022, cafodd y flaenoriaeth annisgwyl a roddwyd i frwydro yn erbyn Covid-19 effaith arwyddocaol ar lywodraethau lleol a chenedlaethol, yn ogystal ag aelodau WSW. Oherwydd y newidiadau a ddaeth yn sgil y pandemig cododd heriau newydd ac annisgwyl a bu'n rhaid newid y cyfeiriad a'r ffocws ar rai o nodau allweddol y Strategaeth.

Roedd addysg diogelwch dŵr yn wynebu heriau sylweddol am fod ysgolion yn gweithredu o bell, ac yn sgil cau pyllau nofio cafwyd gostyngiad sydyn yn nifer y bobl ifanc oedd yn cael gwersi nofio ac yn cyrraedd y safonau disgwyliedig. Cafodd datblygiad cynlluniau diogelwch dŵr, sy'n gofyn am gydweithrediad awdurdodau lleol a'r gwasanaethau brys, ei rwystro hefyd, gan fod yr endidau hyn yn ymwneud yn helaeth â mynd i'r afael â'r pandemig a lliniaru ei effeithiau.

Mae ôl-effeithiau pandemig Covid-19 ar ddiogelwch dŵr yn ymestyn y tu hwnt i effeithiau cychwynnol y feirws a'r cyfnodau clo. Gan fod awyrennau wedi'u hatal am gyfnodau arwyddocaol, gwelwyd cynnydd yn nifer y bobl oedd yn aros yn y Deyrnas Unedig ar gyfer eu gwyliau. Mae tystiolaeth anecdotaidd yn awgrymu bod hyn wedi arwain at gynnydd yn nifer yr unigolion oedd yn ymweld â mannau dŵr agored yng Nghymru ac yn rhoi cynnig ar weithgareddau gwahanol yn gysylltiedig â dŵr am y tro cyntaf.

Cynnydd

Cyfanswm y marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr

Yn ôl WAID, mae cyfanswm y marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr wedi cynyddu o'i gymharu â llinell sylfaen gyfartalog gychwynnol y Strategaeth, sef 45 (2016-2018). Mae'r data am y tair blynedd diweddaraf (2021-2023) yn dangos 51 o farwolaethau yn gysylltiedig â dŵr ar gyfartaledd.

Mae nifer y marwolaethau drwy foddi'n ddamweiniol[1] wedi cynyddu o'i gymharu â'r llinell sylfaen gychwynnol, tra bo nifer yr hunanladdiadau a amheuir wedi aros yr un fath.

Gan ddefnyddio cyfartaledd tair-blynedd wedi'i ddiweddaru (2021-2023), mae cyfanswm y marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr wedi cynyddu 13 y cant tra bo marwolaethau drwy foddi'n ddamweiniol wedi cynyddu 4 y cant.

Mae nifer y marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr ac sydd heb eu cofnodi fel 'amheuir damwain', 'amheuir hunanladdiad' neu ' amheuir trosedd' wedi cynyddu hefyd o'u cymharu â'r llinell sylfaen gychwynnol (gweler Ffigur 1).

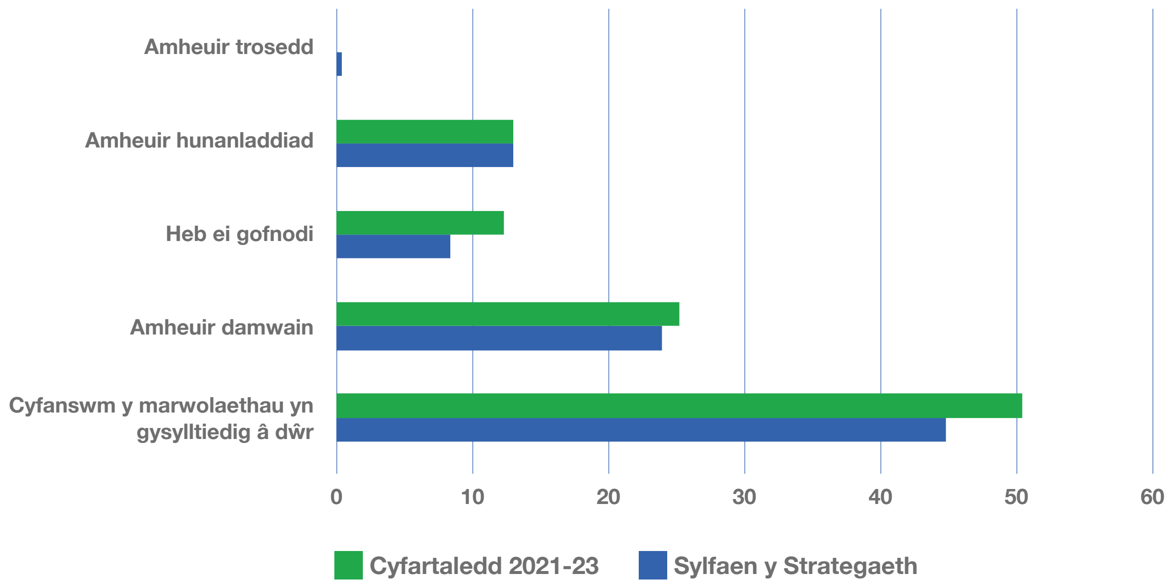

Ffigur 1: Llinell sylfaen y Strategaeth (2013-2015) o'i chymharu â Chyfartaledd yr Adolygiad Ganol Strategaeth (2021-2023)

1 Yn y ddogfen yma, mae 'damweiniol' yn cyfeirio at achosion damweiniol a naturiol fel ei gilydd.

Mae Ffigur 2 yn dangos tuedd tymor hirach o'r naill flwyddyn i'r llall yng nghyfanswm y marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr, fesul canlyniad.

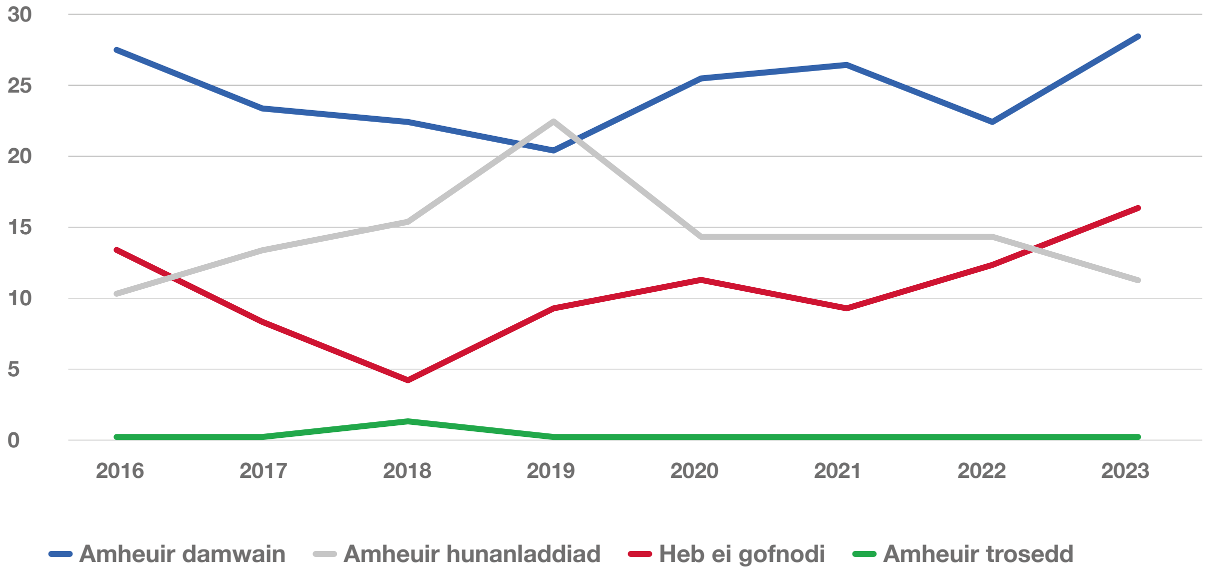

Ffigur 2: Marwolaethau sy'n gysylltiedig â dŵr yn ôl y canlyniad a'r flwyddyn, 2016-2023

Fel y gwelir yn Ffigur 3, mae'r gyfradd marwolaethau damweiniol fesul 100,000 o'r boblogaeth wedi cynyddu ers llinell sylfaen wreiddiol y Strategaeth ac mae'n dal yn uwch na chyfradd y Deyrnas Unedig gyfan. Mae'n hollbwysig sylwi bod cyfradd y Deyrnas Unedig wedi gostwng dros y cyfnod, tra bo Cymru wedi gweld cynnydd.

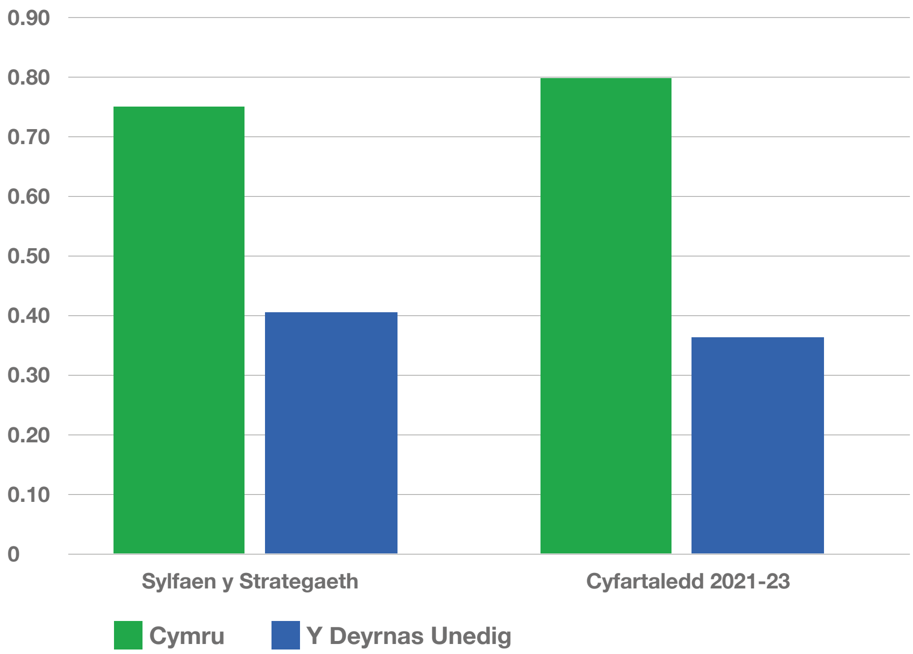

Ffigur 3: Cyfraddau marwolaethau damweiniol sy'n gysylltiedig â dŵr yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig, llinell sylfaen y Strategaeth o'i chymharu â Chyfartaledd yr Adolygiad Ganol Strategaeth (2021-2023)[2]

2 Mae cyfradd marwolaethau damweiniol Cymru wedi'i seilio ar boblogaeth Cymru a ffigyrau WAID, a allai gynnwys pobl sy'n ymweld â Chymru o wledydd eraill. Gweler atodiad 2 i gael rhagor o nodiadau.

Demograffeg sy'n newid

Cafwyd newidiadau cynnil mewn rhai elfennau o ddemograffeg marwolaethau damweiniol sy'n gysylltiedig â dŵr yng Nghymru dros y tair blynedd diwethaf.

Yn gyson â llinell sylfaen y Strategaeth, dynion sy'n dal i gyfrif am y mwyafrif o farwolaethau damweiniol – er bod hyn wedi gostwng ychydig, o 89 y cant i 76 y cant.

Mae data'r Adolygiad Ganol Strategaeth yn dangos bod marwolaethau damweiniol bellach ar eu huchaf yn y grŵp oedran gwrywod 20-29; yn achos menywod, does dim un grŵp oedran penodol yn amlycach na'i gilydd.

Mae'r data hefyd yn dangos bod marwolaethau damweiniol yn digwydd mewn lleoliadau arfordirol a mewndirol yn yr un gyfran bron (49 y cant mewndirol o'i gymharu â 51 y cant arfordirol). Mae hyn yn newid o'r llinell sylfaen, gyda 43 y cant yn digwydd yn fewndirol yn erbyn 57 y cant ar yr arfordir.

Gweithgareddau hamdden ar y dŵr neu ger y dŵr yw hanner yr holl farwolaethau damweiniol sy'n gysylltiedig â dŵr (50 y cant). Er hynny, mae 43 y cant o'r marwolaethau damweiniol yn deillio o weithgareddau bob dydd lle nad oedd gan yr unigolyn unrhyw fwriad i fynd i'r dŵr e.e. cerdded, beicio neu redeg ger dŵr.

Mae'r wybodaeth yma wedi'i chrynhoi yn Nhabl 1, o'i chymharu â'r llinell sylfaen wreiddiol yn y Strategaeth. Mae marwolaethau damweiniol sy'n gysylltiedig â dŵr yn cael eu mapio yn ôl eu lleoliad yn Ffigur 4.

	Llinell sylfaen y Strategaeth (2016-2018)	Data tair blynedd (2021-2023)
Dosbarthiad rhyw y marwolaethau	89 y cant gwrywaidd; 11 y cant benywaidd	76 y cant gwrywaidd; 24 y cant benywaidd
Y grŵp oedran sydd â'r gyfradd marwolaethau uchaf	Gwrywod 40-49 oed; Menywod ar draws yr ystod	Dynion 20-29 oed; Merched ar draws yr ystod
Lleoliad y marwolaethau	43 y cant mewndirol; 57 y cant arfordirol	51 y cant arfordirol; 49 y cant mewndirol
Gweithgaredd[3]	32 y cant hamdden; doedd 58 y cant ddim yn bwriadu bod yn y dŵr;[4] 8 y cant masnachol; 2 y cant domestig	50 y cant hamdden; doedd 43 y cant ddim yn bwriadu bod yn y dŵr[4]; 4 y cant masnachol; 3 y cant yn eithriadol

Tabl 1: Demograffeg sylfaenol y Strategaeth (2016-2018) o'i chymharu â demograffeg gyfartalog yr Adolygiad Ganol Strategaeth (2021-2023)

3 Gweler Atodiad 2 i gael rhagor o wybodaeth am y dosbarthiadau.

4 Mae 'Ddim yn bwriadu bod yn y dŵr' yn cyfeirio at weithgareddau 'bob dydd', e.e. rhedeg, cerdded neu feicio wrth y dŵr.

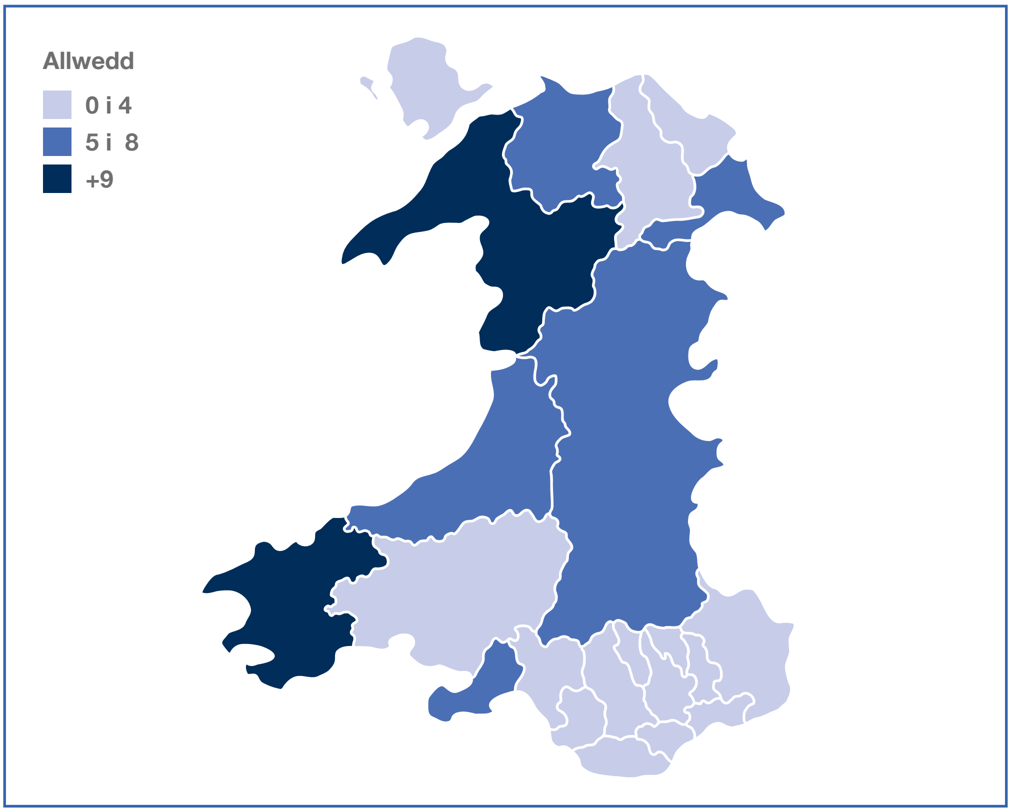

Ffigur 4: Map o'r marwolaethau damweiniol dros y tair blynedd (2021-2023)

Pobl Ifanc

Dros y tair blynedd (2021-2023), cafwyd 20 o farwolaethau damweiniol yn gysylltiedig â dŵr ymysg pobl o dan 25 oed. Mae hyn yn gynnydd ers cyfnod y data sylfaenol (2016-2018), pan gafwyd 17 o farwolaethau damweiniol yn gysylltiedig â dŵr ymysg pobl o dan 25 oed.

Dyma'r dadansoddiad o'r marwolaethau ar gyfer pobl ifanc dan 25 oed:

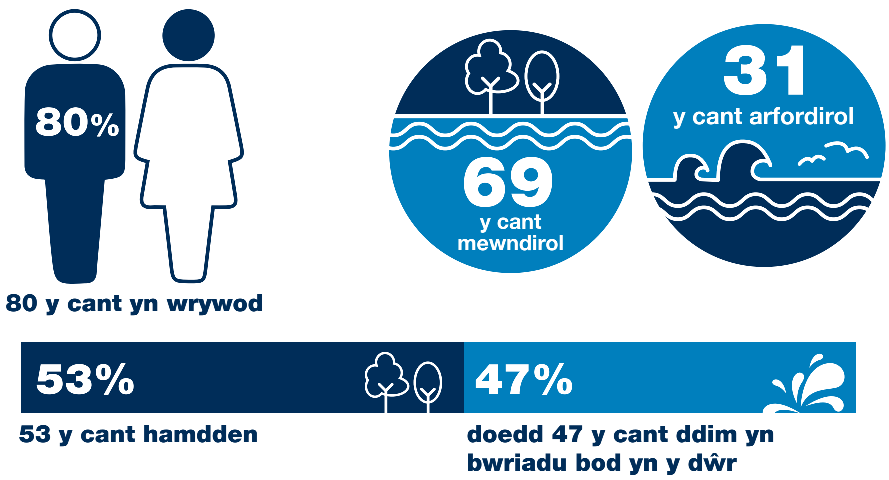

Cynnydd tuag at y nodau targed

Allwedd

- ✔ Y gweithgaredd wedi'i gwblhau
- ⬆ Cryn gynnydd wedi'i wneud
- ➡ Peth cynnydd wedi'i wneud
- ◷ Gweithred arfaethedig sydd i'w chwblhau cyn diwedd y strategaeth yma
- ⟳ Newid cyfeiriad/heb fod yn weithred arfaethedig mwyach

Gwella data a gwybodaeth digwyddiadau dŵr yng Nghymru

Mae deall yr amgylchiadau a arweiniodd at foddi yn helpu i atal bodddiadau eraill. Mae WSW wedi ceisio gwella'r data a'r wybodaeth am ddigwyddiadau dŵr yng Nghymru drwy hybu fersiwn Cymru a fersiwn y Deyrnas Unedig o WAID, sy'n dod â data ar farwolaethau gan wahanol sefydliadau at ei gilydd.

Hyrwyddo adroddiadau data WAID y Deyrnas Unedig a Chymru gyda sefydliadau partner ac awdurdodau lleol.	✔	Mae adroddiadau blynyddol WAID ar gyfer y Deyrnas Unedig a Chymru wedi'u rhyddhau. Yn ychwanegol, cyhoeddwyd adroddiadau pwrpasol fel adroddiad Iechyd Cyhoeddus Cymru yn 2023.[iii]
Cefnogi rhannu data achubiadau dŵr mewndirol y Gwasanaeth Tan ac Achub gyda WAID	➡	Mae WSW a'r Gwasanaeth Tan ac Achub wedi galluogi'r broses yma; mae'r cynnydd a'r camau nesaf yn dibynnu ar y Fforwm Diogelwch Dŵr Cenedlaethol (NWSF).
Archwilio cyfleoedd i adnabod ardaloedd o risg uchel a rhannu gwybodaeth leol o ddigwyddiadau i sicrhau y dysgir gwersi.	➡	Mae mannau lle ceir risg uchel a'r gwersi a ddysgwyd mewn perthynas â gweithgareddau penodol, fel padlfyrddio ar eich traed (SUP), wedi'u rhannu.

Hyrwyddo a datblygu dysgu nofio ac addysg diogelwch dŵr

Nid pawb yng Nghymru sy'n gwybod sut i nofio na sut i'w cadw eu hunain yn ddiogel mewn dŵr ac o gwmpas dŵr. Mae WSW yn hybu pwysigrwydd codi'r sgiliau bywyd allweddol hyn trwy raglenni i'r blynyddoedd cynnar, ysgolion cynradd ac ysgolion uwchradd ac ar draws ein cymunedau amrywiol.

Yn ogystal â dysgu nofio, mae gwersi diogelwch dŵr yn yr ystafell ddosbarth yn rhoi gwybodaeth i'r dysgwyr am achub bywydau. Hoffai WSW weld Cymru lle mae pawb yn cael cyfle i ddysgu nofio a mynd i wersi diogelwch dŵr yn yr ystafell ddosbarth. Gan hynny, mae WSW, gyda chefnogaeth Llywodraeth Cymru, wrthi'n creu adnoddau dosbarth sy'n briodol i'r oedran ac i'r cyfnod, i'r ysgolion eu defnyddio.

Sefydlu is-grŵp addysg.	✔	Cafodd is-grŵp addysg ei sefydlu ac mae'n cael ei arwain gan Nofio Cymru.
Pob plentyn i gyfranogi mewn gweithgareddau addysgu diogelwch dŵr.	⬆	Mae pwysigrwydd nofio yn yr ysgol a hyrwyddo nofio yn yr ysgol wedi hen ennill eu plwyf ond mae angen cyllid ac adnoddau parhaus i fynd i'r afael â'r dirywiad mewn lefelau mynediad a chyrhaeddiad. Mae cam arall wedi'i sefydlu yn y maes yma – yr angen i sicrhau addysg gyson yn yr ystafell ddosbarth mewn ysgolion.
Cyd-lynu'n gydweithredol hyrwyddiad cyfleoedd cymunedau amrywiol yng Nghymru i gael y cyfle i ddysgu nofio a derbyn addysg diogelwch dŵr	⬆	Mae Cymdeithas Nofio Pobl Ddu (BSA), sy'n aelod o WSW, wedi bod yn helpu i ddosbarthu gwybodaeth am ddiogelwch dŵr ar gyfer cymunedau amrywiol yng Nghymru. Mae'r BSA hefyd yn helpu cymunedau ethnig amrywiol i gael mynediad at raglenni ymgynefino â dŵr a rhaglenni diogelwch dŵr sy'n eu helpu i bontio i raglenni 'dysgu nofio', yn ogystal â gweithgareddau dyfrol eraill. Lansiodd Nofio Cymru y fframwaith Cynnwys, sy'n ceisio dileu rhwystrau a hybu amrywiaeth mewn chwaraeon dŵr.[iv]

ASTUDIAETH ACHOS

Swim Safe yng Nghymru

Mae'r fenter Swim Safe yn darparu gwersi nofio ymarferol am ddim i blant 7 i 14 oed mewn lleoliadau dŵr agored. Gan ddefnyddio hyfforddiant ar y tir ac yn y dŵr, mae'r cyfranogwyr yn dysgu sut i gadw'n ddiogel yn y dŵr.

Ers 2019, mae miloedd o blant ledled Cymru wedi elwa o'r rhaglen yma. Mae sesiynau'n cael eu cynnal yn y canlynol:

- Sir Ddinbych
- Conwy
- Gwynedd
- Sir Benfro
- Pen-y-bont
- Ynys Môn
- Caerdydd

Hyrwyddo a chefnogi datblygiad cynlluniau diogelwch dŵr

Mae WSW yn gweithio i helpu i ddatblygu fforymau a phartneriaethau diogelwch dŵr ledled Cymru i ddeall risgiau dŵr yn well o fewn cymunedau lleol a datblygu cynlluniau i liniaru'r risgiau hynny.

Cefnogi Awdurdodau Unedol yng Nghymru i ddatblygu Cynllun Diogelwch Dŵr.	⬆	Mae ymchwil yn cael ei gwneud ar ymgorffori dirnadaeth sylfaenol yn y ddarpariaeth polisi. Mae mannau â risg uchel hefyd wedi'u nodi trwy ddefnyddio matrics risgiau.
Cefnogi datblygiad fforymau diogelwch dŵr a grwpiau cymunedol lleol.	➡	Mae rhai grwpiau eisoes wedi hen ennill eu plwyf yng Nghymru. Ar hyn o bryd mae strwythur ffurfiol i fforymau/grwpiau diogelwch dŵr yn cael ei ymchwilio gan Grŵp Llywio WSW. Rhagwelir y bydd y mannau sydd â'r risg uchaf yn cael eu blaenoriaethu i'w datblygu.

ASTUDIAETH ACHOS

Rheoli diogelwch dŵr yng Nghymru

Mae'r Gymdeithas Frenhinol er Atal Damweiniau (RoSPA) wrthi'n edrych ar gwestiwn cyfrifoldeb dros reoli diogelwch dŵr. Mae deall pwy sy'n gyfrifol, a'u dulliau nhw o ymdrin â diogelwch dŵr, yn caniatáu i fesurau atal boddi gael eu targedu'n effeithiol. Yn 2023, cyhoeddodd RoSPA ei hastudiaeth 10 mlynedd ar gyfer yr Alban, *Local authority approaches to managing water safety: A 10-year comparative analysis*.[v] Yn anffodus, arweiniodd ymgais yn 2021 i gynnwys Cymru, Lloegr a Gogledd Iwerddon mewn astudiaeth debyg at set ddata anghyflawn, oedd yn cyfyngu canfyddiadau'r adroddiad.[vi]

Erbyn hyn, mae RoSPA yn gwneud ymchwil ar sut mae'r 22 awdurdod lleol yng Nghymru yn ymdrin â diogelwch dŵr. Gofynnwyd i bob awdurdod lleol lenwi arolwg yn amlinellu eu dull o ymdrin â diogelwch dŵr ac a oes ganddyn nhw gynllun diogelwch dŵr ar waith ai peidio. Bydd canfyddiadau'r arolwg yn helpu i fwydo fersiwn nesaf y Strategaeth yma a nodi ble y gall cymorth gael ei roi er mwyn datblygu cynlluniau diogelwch dŵr a'u rhoi ar waith.

Partneriaeth Diogelwch Dŵr Sir Benfro

Yn 2019, sefydlwyd Fforwm Diogelwch Dŵr Sir Benfro i gydlynu ymdrechion y rhai sy'n ymwneud ag atal boddi yn y sir. Mae'r fforwm yn cyfarfod bob chwarter ac yn rhannu data a gwybodaeth leol i nodi tueddiadau ac i roi blaenoriaeth i grwpiau sy'n wynebu risg.

Mae'r gweithgareddau penodol yn cynnwys is-grwpiau sy'n cynnal digwyddiadau ac yn hybu diogelwch ar gyfer gweithgareddau dŵr agored, jetsgio a phadlfyrddio ar eich traed, gwella arwyddion ac addysg yn y Morlyn Glas, a threfnu digwyddiadau addysg amlasiantaeth i fyfyrwyr lleol ynghylch neidio oddi ar y clogwyni. Mae digwyddiad blynyddol dan arweiniad aelodau Partneriaeth Diogelwch Dŵr Sir Benfro yn hyfforddi hyfforddwyr gweithgareddau awyr agored ar eu rôl mewn argyfyngau a sgwrsio am ddiogelwch dŵr gyda'r cyhoedd. Ers ei sefydlu, mae Partneriaeth Diogelwch Dŵr Sir Benfro wedi sicrhau bod ymdrechion i atal boddi yn fwy cydlynol, gweladwy ac effeithiol, gan rannu adnoddau a'r arferion gorau.

Hyrwyddo ymwybyddiaeth gyhoeddus o risgiau sy'n ymwneud â dŵr a sicrhau bod negeseuon cyson yn cyrraedd y bobl gywir ar yr adeg gywir

Mae WSW yn cydnabod y gwaith gwerthfawr sy'n cael ei wneud i godi ymwybyddiaeth o risgiau sy'n gysylltiedig â dŵr ac atal boddi. Bydd WSW yn parhau i gefnogi'r ymdrechion hyn ac yn ceisio cynyddu'r cydweithio a'r cysondeb.

Sefydlu is-grŵp cyfryngau a chyfathrebiadau.	↑	Mae grŵp cyfryngau a chyfathrebu wedi'i sefydlu. Mae cynnydd wedi'i wneud hefyd gyda datganiadau blynyddol i'r wasg. Mae cynllun cyfathrebu llawn a phecyn cymorth i WSW ar y gweill i'w defnyddio yn y dyfodol.
Codi ymwybyddiaeth o ymgyrchoedd Diogelwch Dŵr ar draws Cymru.	↑	Mae WSW wedi hybu'r ymgyrch Parchwch y Dŵr: Ffoniwch, Dywedwch, Taflwch yn effeithiol.[vii] Mae cynllun cyfathrebu llawn a phecyn cymorth i WSW yn cael eu datblygu ar gyfer aelodau WSW.

ASTUDIAETH ACHOS

Parchwch y dŵr

Mae Parchwch y Dŵr yn ymagwedd partneriaeth at ymgyrchoedd diogelwch dŵr sy'n wynebu'r cyhoedd yn y Deyrnas Unedig. Mae'r brand yn perthyn yn hanesyddol i'r RNLI, ac mae wedi cael ei roi i'r NWSF.. Mae'n cael ei gefnogi gan rwydwaith o fwy na 50 o sefydliadau (gan gynnwys WSW). Mae'r ymgyrch yn canolbwyntio ar wrthsefyll eich greddf i geisio achub rhywun sydd mewn trafferth ac yn hytrach ffonio 999. Mae'r negeseuon allweddol yn cynnwys codi ymwybyddiaeth o'r dull 'Ffoniwch, Dywedwch, Taflwch'. Os bydd rhywun yn dyst i argyfwng dŵr, dylen nhw ffonio 999, dweud wrth y person yn y dŵr am arnofio ar ei gefn, ac wedyn taflu rhywbeth sy'n arnofio atyn nhw. Mae asedau'r ymgyrch wedi'u cynhyrchu yn Gymraeg a Saesneg, gan alluogi'r negeseuon i gael eu rhannu ledled Cymru gyfan gan sefydliadau cyhoeddus a phreifat.

Hyrwyddo cyfranogaeth ddiogel mewn gweithgareddau dŵr ar draws Cymru

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yn cynnwys nod o sicrhau Cymru iachach. Mae gweithgareddau dŵr yn ffordd wych o gynnal ffordd iach o fyw. Mae Cymru'n gyrchfan boblogaidd i ymwelwyr ac mae ganddi enw da yn fyd-eang am weithgareddau awyr agored ac antur, gyda'n dyfroedd arfordirol a mewndirol yn atyniad allweddol.

Annog gweithgareddau dŵr diogel yng Nghymru fel modd o gynnal ffordd o fyw iach a mwynhau ein hamgylchedd.	↑	Mae WSW wedi cefnogi gwaith yr aelodau wrth hybu gweithgareddau dŵr diogel sy'n hybu ffordd iach o fyw. Mae hyn yn cynnwys cefnogi Nofio Cymru i achredu 15 safle gydag achrediad Ardystiad Cyfleuster Dyfrol Diogel (S.A.F.E) Cymru i gyfleusterau awyr agored sy'n bartneriaid. Mae'r gefnogaeth arall yn cynnwys hybu sesiynau nofio mewn cronfeydd dŵr dan oruchwyliaeth Dŵr Cymru a chefnogi gwelliannau mewn diogelwch padlfyrddio ar eich traed a argymhellwyd gan adroddiad y Gangen Ymchwilio i Ddamweiniau Morol ar drychineb padlfyrddio Hwlffordd yn 2021.

Cyfrannu at ostyngiad mewn hunanladdiadau sy'n gysylltiedig â dŵr

Mae hunanladdiad sy'n gysylltiedig â dŵr yn cynyddu yng Nghymru. Mae WSW yn cydnabod yr angen i ddeall ffactorau dylanwadu yn well a bydd yn gweithio ar atal, yn unol â strategaeth Llywodraeth Cymru ar atal hunanladdiad a hunan-niweidio.

Sefydlu is-grŵp atal hunanladdiad.	⟳	Mae cysylltiad wedi'i sefydlu â Grŵp Cynghori Cenedlaethol Iechyd Cyhoeddus Cymru ar atal hunanladdiad a hunan-niweidio. Felly does dim angen is-grŵp penodol o WSW.
Cefnogi'r ddealltwriaeth fod modd atal hunanladdiad	◷	Yn dibynnu ar gwblhau'r uchod.

Gweithio a theuluoedd a effeithiwyd gan ddigwyddiadau sy'n ymwneud â dŵr

Dim ond y rhai sydd wedi mynd trwy'r profiad hwnnw sydd wir yn gallu deall effaith colli aelod o'r teulu. Mae llawer o deuluoedd sydd wedi cael profedigaeth ar flaen y gad o ran atal boddi.

Adnabod effaith ddynol boddi.	↑	Mae pum cyfarfod o'r Grŵp Teuluoedd wedi'u cynnal. Mae nifer o ddeisebau, dadleuon seneddol a phrosiectau wedi'u cynnal gan deuluoedd yr effeithiwyd arnynt yng Nghymru.

ASTUDIAETH ACHOS

Forever 11

Sefydlwyd yr elusen Forever 11 er cof am Zac Thompson, a gollodd ei fywyd yn drasig ym mis Gorffennaf 2022. Dechreuodd 'Forever 11' fel dywediad a ddefnyddid gan ffrindiau ysgol Zac, ei gydchwaraewyr rygbi a thrigolion y gymuned i fynegi eu cariad ato a'u tor calon yn sgil ei farwolaeth

Yn dilyn digwyddiad coffa llwyddiannus i godi arian, a gododd £10,000 i'r gwasanaethau brys, mae Forever 11 wedi tyfu'n elusen sy'n dal i godi arian ac ymgyrchu dros ddiogelwch dŵr.

Mae'r elusen yn codi arian i sicrhau bod plant ifanc yn gallu cael mynediad at hyfforddiant diogelwch dŵr rhag ofn y bydd argyfwng. Mae Forever 11 yn trefnu sesiynau diogelwch dŵr am ddim i blant 8 oed a throsodd, gan gynnwys sesiynau i fyfyrwyr hen ysgol Zac. Mae'r elusen hefyd yn codi arian i adnewyddu a thrwsio offer diogelwch dŵr a diffibrilwyr ar gyfer lleoliadau ger y dŵr.

Galwad i weithredu a'r camau nesaf

Er bod cynnydd wedi'i wneud o ran atal boddi ers lansio'r Strategaeth, mae WSW yn cydnabod bod cynnydd sylweddol i'w wneud o hyd.

Bydd nodau targed sydd wedi'u nodi fel naill ai 'gweithredoedd arfaethedig' neu 'peth cynnydd wedi'i wneud' yn cael y flaenoriaeth dros y ddwy flynedd nesaf i sicrhau bod y Strategaeth yn cael ei gweithredu'n llwyddiannus erbyn 2026.

Mae WSW yn dal i haeru bod modd atal pob marwolaeth sy'n gysylltiedig â dŵr, beth bynnag fo'r achos neu'r amgylchiadau. Byddwn yn parhau i weithio tuag at Gymru heb farwolaethau yn gysylltiedig â boddi.

Atodiadau

Atodiad 1. Rhestr o'r sefydliadau sy'n aelodau o WSW

AdventureSmart UK

Asiantaeth y Môr a Gwylwyr y Glannau

Atlantic Crest

Cadwch Gymru'n Daclus

Canŵ Cymru

Cyfoeth Naturiol Cymru

Cyngor Abertawe

Cymdeithas Achub Bywyd o'r Môr Cymru

Cymdeithas Frenhinol Achub Bywydau

Cymdeithas Genedlaethol y Badau Achub Annibynnol

Cymdeithas Mwynau a Chynhyrchion

Cymdeithas Nofio Pobl Ddu

Diogelwch Dŵr yr Alban

Dŵr Cymru

Fforwm Diogelwch Dŵr Cenedlaethol

Fforwm Gwydnwch Lleol Gogledd Cymru

Grŵp Cynghori Cenedlaethol Llywodraeth Cymru ar Atal Hunanladdiad a Hunan-Niwed

Grŵp Rheolwyr Traethau Cymru Gyfan

Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru

Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru

Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru

Hafren Trent (Hafren Dyfrdwy)

Heddlu De Cymru

Heddlu Dyfed Powys

Heddlu Gwent

Nofio Cymru

Nofwyr y Bluetits Chill

Outreach Rescue

Samariaid Cymru

Sefydliad Brenhinol Cenedlaethol y Badau Achub

Sefydliad Cenedlaethol Coastwatch

Uned Chwilio Tanddwr a Môr Heddlu'r Gogledd-orllewin

Y Gymdeithas Frenhinol er Atal Damweiniau

Ymddiriedolaeth Camlesi ac Afonydd (Glandŵr Cymru)

Atodiad 2. Nodiadau ar ddata WAID

- Mae'r data sydd wedi'i ddefnyddio yn dod o fersiwn R1 o WAID. Sylwch fod darparwyr data craidd yn dal i gasglu gwybodaeth wedi'i diweddaru o wahanol ffynonellau, a all gael ei defnyddio i wella'r set ddata, ac a allai arwain at newidiadau yn nata WAID yn y dyfodol.
- Mae data 2021-2023 yn dod i gyfanswm o 76, gyda'r eithriadau canlynol: mae 9 cofnod wedi'u hepgor o oedran/rhyw, mae 6 chofnod wedi'u hepgor o'r data lleoliad cofnod, ac mae 4 cofnod wedi'u hepgor o'r data gweithgareddau.
- Mae data 2021-2023 ar bobl o dan 25 oed yn dod i gyfanswm o 20, gyda'r eithriadau canlynol: mae 4 cofnod wedi'u hepgor o'r data lleoliad ac mae 3 chofnod wedi'u hepgor o'r data gweithgareddau.
- Mae tacsonomïau WAID ar gyfer gweithgareddau yn cynnwys gweithgareddau hamdden (chwaraeon a gweithgareddau dŵr); bob dydd (sydd wedi'i ddosbarthu fel y rhai nad oedden nhw'n bwriadu bod yn y dŵr, e.e. pobl oedd yn cerdded, rhedeg a beicio wrth ymyl dŵr); masnachol; ac eithriadol (e.e. achub person/anifeiliaid).
- Cydnabyddir nad yw'r gyfradd foddi o reidrwydd yn adlewyrchu'r gwir gyfradd foddi yng Nghymru na'i phoblogaeth gyfan. Nid yw data WAID yn ei gyflwr presennol yn ystyried mamwlad yr ymadawedig.
- Mae canlyniadau digwyddiadau angheuol wedi'u seilio ar achosion a amheuir ac achosion wedi'u cadarnhau (e.e. amheuir damwain neu cadarnhawyd damwain).

Cyfeirnodau

i Y Cenhedloedd Unedig (2021) Penderfyniad a fabwysiadwyd gan y Cynulliad Cyffredinol ar 28 Ebrill 2021, 75/273, Global drowning prevention. Ar gael ar-lein: **digitallibrary.un.org/record/3925005?v=pdf**

ii Pwyllgor Deisebau Senedd Cymru (2022) Cyfraith Mark Allen, Diogelwch dŵr ac atal boddi. Ar gael ar-lein: **senedd.cymru/media/333d0awo/cr-ld15291-w.pdf**

iii Iechyd Cyhoeddus Cymru (2023) Water-related fatalities in children and young people under 25 years of age, Wales, 2013-2022. Ar gael ar-lein: **phw.nhs.wales/services-and-teams/child-death-review/publications/water-related-fatalities-in-children-and-young-people-under-25-years-of-age-wales-2013-2022**

iv Nofio Cymru (2024) Cynnwys. Ar gael ar-lein: **www.swimwales.org/cynnwys**

v RoSPA (2023) Local authority approaches to managing water safety: A 10-year comparative analysis. Ar gael ar-lein: **watersafetyscotland.org.uk/media/frmfv3wm/rospa-local-authority-approaches-to-managing-water-safety-2.pdf**

vi RoSPA (2021) Local authority approaches to managing water safety: England, Wales and Northern Ireland. Ar gael ar-lein: **www.rospa.com/media/documents/water-leisure/Local-Authority-Approaches-to-Managing-Water-Safety.pdf**

vii Parchwch y Dŵr (2024) Ymgyrchoedd ac adnoddau. Ar gael ar-lein: **respectthewater.com/cy/campaigns-resources/**

diogelwch dŵr Cymru

water safety Wales